

ספרים

אמונתו בתי היקרה תחי'

שלושה מכתבים ששלח ש"י עגנון לבתו אמונה בצפת בחורף תש"ב והקדשה שכתב לה על "אלו ואלו"

הארץ

01 באפריל 2007

בחנוכה תש"ב (סוף 1951) נשלחתי כמורה לצפת. זאת היתה משרתי הראשונה במסגרת משרד החינוך של הסוכנות היהודית. באותן שנים נמשכו מינויי המורים בבתי הספר עד חנוכה ולפעמים אפילו עד ט"ו בשבט. בימים שחיכיתי לעבודה עזרתי לאבי זכרונו לברכה בהגהות על "אלו ואלו". קראתי את ההגהות יחד אתו וקראתי אותן שנית לבדי. לכן סיפר לי אבי על הספר במכתביו, וכאשר ראה הספר אור שלח אותו אלי לצפת וכתב לי הקדשה, כעין שיר בכמה בתים. מדובר כאן בהוצאה הראשונה של כל כתבי אבי, הנקראת הוצאת ברליון, אף על פי שהספרים האחרונים של ההוצאה נדפסו בירושלים.

מתוך המכתבים ניכר שאחרי צאת "אלו ואלו", שהוא הכרך השמיני בהוצאה של כל כתביו תש"ב (1941), ניגש לעבוד על הכרך התשיעי, על ספרו "תמול שלשום" (תש"ו, 1945), שפרקים ממנו התפרסמו בכותרת "עורו של בלק".

אמונה ירון

א. אני יושב ושומע דברים על גויים וגויות

אמונתו בתי היקרה תחי', רציתי לכתוב לך מיד לצאתך, כדי ששיגו אותך ברכותי מיד לבואך לצפת. אבל מטרדות הזמן וטרדת הסביבה לא הספקתי לעשות כן. ביום ראשון אחר הצהריים בא אצלי רב זקן נכבד ובעל מדות תרומיות שכתב גם שירים. על שיריו לא התענגתי אבל התענגתי על שיחתו. כשהלך לו הרב הלכתי לברך את מרש

לכלולות בתו. השמחה שם במעונו היתה גדולה והומיה. בחורים ובחורות, מחולות ורקודים. כדאי היה לי להסתכל בהם, אבל המקום היה צר ועיקר שמחתי היה כשנפטרתי משם. אחר כך הלכתי אצל מר אוליצור שנתמלאו לו חמישים שנה וביקשו ממני לבוא אצלו. לבקשת הילדים הדלקתי להם נרות חנוכה. משם שבתי הביתה והדלקתי. אחר כך התחילו גשמים יורדים ולא פסקו עד לערב שבת.

ביום ב' הלכנו אני ואמא תחי' לברך את הד"ר רופין לכלולות בתו. שם מצאנו את שמנה וסלתה של ירושלים החדשה וגם מיני מאפה טובים. אמא כדרכה יצאה ידי חובתה בפרוסה קטנה, אבל אני אכלתי כדי שיעור ברכה אחרונה. צריך הייתי אחר כך לילך לבית ישראל להילולא של הצדיק מסטרטין ז"ל, אבל נתייראתי מן הגשמים ומן הבוץ וחזרתי הביתה ואמא פייסה את רוחי על ידי שקראה לפני סיפור גרמני. וכך עושה היא כל הלילות. קוראת היא לפני סיפור של פונטאני, מספר מפורסם גרמני. רציתי ליסב עם חסידים תמימים ולשמוע שיחות צדיקים ותחת זה אני יושב ושומע דברים על גויים וגויות להבדיל.

ביום השלישי אחר הצהרים ביקרתי את הד"ר פציפיצי. אע"פ שירדו גשמים הלכתי אצלו, שכבר הבטחתי לו כמה פעמים לבקרו וחפצתי לעמוד בדיבורי לאחר שקבעתי לי זמן. בתוך שיחתו סיפר לי קצת ממאורעותיו ומאורעות תחיית יהודי איטליה ושיבתם לדת. ושר לפני כמה תפילות בנעימה ספרדית ובנעימה איטלקית. והראה לי קובץ מכתבים מכורך כספר שכתב זקן זקנו בקטנותו כששלחוהו הוריו לעיר אחרת ללמוד שם בבית הספר. יש במכתבים אלו חומר הרבה לתולדות הדור שרושמי רשימות בדורו לא נתנו לב לרשום. אח"כ הלך עמי הד"ר פציפיצי להתפלל מנחה בחדר תפילה קטן של בוכרים שלא הייתי שם מעולם. בחדר היה קר והמתפללים, ביניהם גם בחורים, ישבו מעוטפים בבליותיהם וצנה לחה הורגשה מהם. אבל הד"ר פ' היה צוהל ואמר לי שיש לו שמחה אסטיתית מבית התפילה ומן המתפללים. עוד אמר לי שכאן בירושלים למד את שמחת החיים, שכל הימים שחי באיטליה לא היו לו עשרה ימים של שמחה, ואילו בירושלים כל יום שמחתו עמו. סגנון הבתים וצורת הרחובות, מראה הטבע

והאנשים משמחים את לבו כל יום מחדש. כמדומני שיש לו בן או בת בצפת.

הנה כתבתי לך כל מאורעותי מיום שהנחת אותנו והלכת לעשות חיל בצפת. חלילך אינו נשמע והרדיו דומם. בחדרי חם אבל אין שמחתי שלימה, מפני שאני מעלה על דעתי שוודאי קר לך שם בצפת. הנשלח לך את התנור? מכתביך הצהילו קצת את רוחנו. רואים אנו מהם שיש לך קורת רוח ממקומך ומעבודתך. יהי רצון שתמצאי קורת רוח ממעשיך כל הימים. אמא נסעה היום בבוקר לתל אביב לבקר את הדסה רוזנבליט. אני בקשתי ממנה ללון שם, מפני טורח הדרך וכן לבקר את מרת ביאליק. אבל היא רוצה לחזור עוד היום לירושלים. ואני משהה את מכתבי זה עד שתבוא ותמלא במכתבה את שחיסרתי במכתבי. ושלו' לך וברכה טובה לך בתי היקרה כברכת אביך ש"י.

עכשיו אחזור אצל יצחק (=יצחק קומר, גיבור "תמול שלשום") בחור סבלן הוא. אבל גם לסבלנותו יש גבול. כבר מבקש הוא שאחזור אצלו. כדי שלא להניח את הנייר חלק.

אתמול נתבקשתי לקרוא לפני מדריכי הנוער סיפורים אחדים מספורי. מאחר שהאנשים שבקשוני הם מידידי ואני על הרוב קשה לי לסרב הבטחתי להם, אף שאיני שמח על דברים כגון אלו. אבל אני שמח אם קוראים את דברי.

באהבה רבה שלך אבא

ב. הסוטר שעשית לי מגן עלי כצינה בצינה

בתי היקרה אמונה תחי'. עסוק אני עדיין ביצחק ואני מתיירא להסיח דעתי ממנו, שכבר למדתי מן הנסיון שאם אני עוזב אותו מעט הוא עוזב אותי הרבה עד שמתרחק והולך. אף על פי כן הנחתי אותו לשעה קלה לכתוב לך שתים שלוש תיבות. - מאוד מאוד רוצה אני לילך לצפת, הן לשמה של צפת שאני חומד לראותה הן לשמך בתי, שגם כן אני רוצה לראותך, אבל מאותו הטעם שכתבתי לך בתחילת המכתב,

איני יכול לזוז. מכל מקום מקוה אני שעוד בחורף זה אי"ה אבוא לראות את שלומך. וכן אני מקוה שכבר מצאת תרופה לאבעבועות החורף שגורמות לי צער דמיוני כשם שגורמות לך צער גופני ממש. - איזו עתונים את מבקשת? את הארץ או את הדבר? את כל גליונות השבוע או גליון של ערב שבת בלבד? - שלחתי לך את הגזית. - אשר שאלת על הסופר בן אברם. מכיר אני את שמו ואיני מכיר את ספוריו. אם יזדמן לי אחד מן הסופרים אשאל עליו.

- על השלג שעבר רציתי לכתוב לך. כיון שעבר בטלו הדברים. הסוטר שעשית לי מגן הוא עלי כצינה בצינה. - ודאי תכתוב לך אמא על הטיול שטיילנו בשבת וכן על שאר דברים שאני איני מספיק לכתוב.

ג. חמש מאות אכסמפלרים

אמונה יקירתי תחי'. כל מה שיש לנו לספר לך תכתוב לך אמא תחי' ואני אכתוב לך דבר קטן מעין פריסת שלום. במוצאי שבת קראתי באולם הגדול של קרן היסוד לפני ל"ו בחורים ובחורות מדריכי הנוער שכל אחד ואחד מהם קיבל אחר כך מתנה מן המחלקה לענייני הנוער ספר אחד מספרי אלו ואלו. קודם לכן הרצה הד"ר ב"צ בן שלום עלי. גם יהודה יערי הרצה עלי. מתוך מכתב התודה שקיבלתי היום, "שהנשף היה להם בבחינת חוויה עמוקה" יש ללמוד שהצלחתי. אני לא הרגשתי בהצלחתי אלא בטרחתי. ששאלת מה אומרים על אלו ואלו, מלבד שנים שלושה סופרים ששיבחו את הספר לא שמעתי כלום.

מר קלמן שלזינגר אמר לי שבמשך שלושה שבועות נמכרו חמש מאות אכסמפלרים ומיום שנמכרים ספרים בארץ-ישראל לא אירע כדבר הזה.

יצחק שלי עושה חיל ונעשה והולך אדם מסויים שיש לי קורת רוח ממנו. גלל כן איני מניחו אפילו לשעה קלה. יתירה על זה עושה אמא תחי' שמסיקה את החדר שנהנה מן החום. אבל היום אניחנו אף על פי כן, שזה כמה ימים לא הייתי בחוץ ואני רוצה ליהנות מאויר צח והיום יום נאה.

שלך באהבה אבא

באיזו עתונים את רוצה? ואשלח לך.

הקדשתו של אבא על "אלו ואלו"

לבתי הנאה מרת אמונה שעשתה בהגהה בדעת ובתבונה

ועברה על כל שורה ובדקה כל יריעה בשקיזה גמורה לתקן כל שגיאה

באהבה רבה למגיהה הנאמנה ממני אבא הספר למנה

ח"י שבט תש"ב

הצג עוד

מערכת | הנהלה | מדיניות פרטיות | תנאי שימוש | צרוקשר | רכשו
מינוי | ביטול מינוי דיגיטלי | שאלות ותשובות | פרסמו אצלנו

חדשות, ידיעות מהארץ והעולם - הידיעות והחדשות בעיתון הארץ. סקופים, מאמרים, פרשנויות ותחקירי עומק באתר
האיכותי בישראל

© כל הזכויות שמורות להוצאת עיתון הארץ בע"מ